

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाशमान सिंह राउत
फैसला

०६९-WO-१२९७

मुद्दा : उत्प्रेषण परमादेश

जिल्ला बैतडी दशरथ चन्द नगरपालिका वडा नं. ४ घर भई हाल कञ्चनपुर जिल्ला अदालत, महेन्द्रनगरमा अमिन पदमा कार्यरत भुवन दत्त जोशी-----	१	निवेदक
विरुद्ध		
लोक सेवा आयोग तथा ऐ.को केन्द्रिय कार्यालय, अनामनगर, काठमाडौं-----	१	
श्री पुनरावेदन अदालत, महेन्द्रनगर -----	१	
ऐ.का नि. रजिष्ट्रार श्री सनतचन्द्र लवट-----	१	
नापी विभाग, काठमाडौं-----	१	
बहुवा समितिका अध्यक्ष, हाल प्रहरी किताबखाना सिंहदरवारका महानिर्देशक श्री रुद्र प्रसाद पौडेल-----	१	विपक्षी
बहुवा समितिको सचिवालय, कञ्चनपुर-----	१	
नापी कार्यालय कञ्चनपुर-----	१	
नापी कार्यालय, कञ्चनपुरका कार्यालय प्रमुख-----	१	
नापी कार्यालय, बैतडी-----	१	
नापी कार्यालय कञ्चनपुर सभेक्षक पदमा कार्यरत माधव प्रसाद जोशी-----	१	

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १०७(२) बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यस प्रकार छ :—

१. म निवेदक मिति २०६१ साल भाद्र ०२ गतेको निर्णयले श्री डडेलधुरा जिल्ला अदालतको अमिन पदमा स्थायी नियुक्ती भई सो पश्चात सरुवा हुने क्रममा श्री पुनरावेदन अदालत, महेन्द्रनगरका निर्णयले श्री कञ्चनपुर जिल्ला अदालतको अमिन पदमा सरुवा पदस्थापना भई हाल श्री कञ्चनपुर जिल्ला अदालतको अमिन पदमा दरबन्दी भई हाल पुनरावेदन अदालत

- महेन्द्रनगरका मिति २०७०।०१।२२ गतेका निर्णयले बढीमा तीन महिनाका लागि श्री डडेल्धुरा जिल्ला अदालतमा कार्यरत रहेको अवस्था छ। यसैबीच लोक सेवा आयोग सदर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रिय निर्देशनालय डोटीबाट मिति २०६८।११।२८ मा प्रतिशत निर्धारण भई, नापी कार्यालय कञ्चनपुरमा रिक्त रहेको नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा, सर्वे समुह राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, सर्वेक्षक पद १(एक) कार्यक्षमता मुल्याङ्कन प्रकृयाबाट पदपुर्ति गर्न भनी बढुवा समितिको सचिवालय कञ्चनपुरबाट मिति २०६८।१२।२५ गते ३० दिने सूचना प्रकाशित भएको र म निवेदक पनि सो पदको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार भएकोले सूचनामा तोकिएको म्याद ३० दिन भित्र बढुवा सम्बन्धी सम्पूर्ण फायल पेश गरेको थिएँ। विपक्षी अमिन माधव प्रसाद जोशीलाई बढुवा सिफारिश गरी, म निवेदकलाई बढुवा हुनबाट बञ्चित निर्णय गरेको र सो उपर श्री पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरका रजिष्ट्रार ज्यू समक्ष उजुरी दिएकोमा त्यहाँबाट समेत बढुवा समितिले गरेको निर्णयलाई नै मुनासिव ठहर्‍याई निर्णय भएको अवस्था हुँदा श्री सर्वोच्च अदालतमा बैकल्पिक उपचारको अभावमा रिट नं. २०६९-WO-०९४१ मार्फत प्रवेश गरी मुद्दा बिचाराधिन रहेको अवस्था छ। सो पश्चात विपक्षी जिल्ला प्रशासन कार्यालयले मिति २०६९।११।२० मा च.नं. २१७३ बाट नापी कार्यालय कञ्चनपुरलाई प्रेषित पत्र, नापी कार्यालय कञ्चनपुरले नापी कार्यालय बैतडीलाई लेखेको च.नं. २९३८ को पत्र, ऐ. मितिमा नापी कार्यालय कञ्चनपुरलाई लेखेको पत्र तथा मिति २०६९।११।५१ मा नापी कार्यालय कञ्चनपुरले विपक्षी माधव प्रसाद जोशीलाई बढुवा नियुक्ती तथा पदस्थापना गरेको च.नं. २९५७ को पत्र उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी म निवेदकलाई बढुवा नियुक्ती दिन परमादेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदनपत्र।
२. यसमा के कसो भएको हो? निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो? यो आदेश प्राप्त भएको मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिनभित्र विपक्षी लोक सेवा आयोग, केन्द्रिय कार्यालय समेतका हकमा आफै वा आफ्नो कानून बमोजिमको प्रतिनिधि मार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी यो आदेश रिट निवेदनको प्रतिलिपि समेत साथै राखी विपक्षीहरुलाई सूचना दिई त्यसको बोधार्थ महान्यायधिवक्ताको कार्यालयमा पठाई लिखित जवाफ प्राप्त भएपछि वा अबधि नाघेपछि निवेदकले प्रस्तुत रिट निवेदनको प्रकरण २ मा उल्लेख गरेको रिट नं. ०६९-WO-०९४१ को रिट निवेदन समेत साथै राखी नियम बमोजिम पेश गर्नु भन्ने मिति २०७०।०३।५ गतेको यस अदालतको आदेश।
३. विपक्षी रिट निवेदकले यसै विषयमा सम्मानित अदालतमा रिट नं. ०६९-WO-०९४१ को रिट निवेदन दायर गरेको कुरा निवेदनमा उल्लेख गर्नु भएको छ। सोही विषयमा पुनः रिट

निवेदन दिन प्राङ्ग न्यायको सिद्धान्तले पनि मिल्ने हुँदैन। जहाँसम्म माधव प्रसाद जोशीको जुनियर नापी तालिम बापत सेवाकालिन तालिमको अंक प्रदान गरिएको र विपक्षीको आधारभूत कम्प्यूटर सम्बन्धी तालिमको अंक प्रदान नगरिएको भन्ने प्रश्न छ, निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २४ घ(६) मा निजामती कर्मचारीलाई तालिमको अंक दिँदा एक महिना वा सो भन्दा बढी अवधिको सेवासँग सम्बन्धित विषयको सेवाकालिन तालिम बापत अंक दिईनेछ भन्ने व्यवस्था बमोजिम माधव प्रसाद जोशीको सेवाकालिन तालिम बापत अंक प्रदान गरिएको र विपक्षी रिट निवेदकको आधारभूत कम्प्यूटर तालिमलाई सेवाकालिन तालिम मान्न नसकिने भई अंक प्रदान गर्न सकिने पनि हुँदैन। सो कानूनी व्यवस्थाकै आधारमा भएको कार्यलाई कानून बमोजिमको कार्य मान्नुपर्ने भई अन्यथा भन्न सकिँदैन। साथै विपक्षी निवेदकले बहुवा विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, महेन्द्रनगरका रजिष्ट्रार समक्ष उजुर गरी तहाँबाट समेत अन्तिम निर्णय भई सकेको विषयमा सम्मानित अदालतको रिट क्षेत्र आकर्षित हुन सक्ने पनि हुँदैन। अतः उपरोक्त आधार र कारण समेतबाट विपक्षीको रिट निवेदन खारेजभागी हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको लोक सेवा आयोग केन्द्रिय कार्यालय, अनामनगरका तर्फबाट यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।

४. विपक्षी रिट निवेदकले अनाधिकृत व्यक्तिगत मुल्यांकन भएको भन्ने आरोपको सन्दर्भमा यस नापी कार्यालयको नापी अधिकृत चेतनाथ दाहाल २४ घ १ अनुरूपका रा.प.तृतीय श्रेणीका कर्मचारी हुन्। यसमा कुनै विवाद छैन तर यस कार्यालयका कार्यालय प्रमुख सुदर्शन सिंह धामी नापी विभागको आदेश अनुसार नापी कार्यालय चाबहिल काग सरुवा भई का.प्र.को पदमा कार्यरत कर्मचारी खाली भएको अवस्थामा स्वतः जेष्ठतम कर्मचारीको हैसियतले सम्पूर्ण कार्य गर्नुपर्ने निजामती अवस्थामा नै कायम रहेको साथै रमाना भई जाने कार्यालय प्रमुखले निजलाई कार्यालयमा आई पर्ने दैनिक प्रशासनिक, आर्थिक र प्राविधिक सम्पूर्ण कामको जिम्मेवारी आधिकारिक रूपमा पत्रबाट नै कार्यभार दिएको हुँदा उक्त रिट निवेदनको व्यहोरा झुठा ठहर भएको हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको नापी कार्यालय कञ्चनपुरको यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।
५. रिट निवेदक द्वारा जिकर लिएको मुख्य बुँदा सरुवा भैसकेको २ वर्ष सम्म सरुवा भएको कार्यालयमा उपस्थित नभएको बहुवाको लागि योग्य हुन सक्दैन भन्ने छ। म निम्न स्तरको कर्मचारी कार्यालय प्रमुखद्वारा कार्यबोझको आवश्यकताले जुन कार्यालयमा राखे पनि काम गर्नुपर्ने र रमाना नदिएसम्म स्वयंम सरुवा भएको कार्यालयमा उपस्थित हुननसक्ने कानूनी व्यवस्था र समितिद्वारा तत् सम्बन्धि पूर्व नै छानविन वा राय सल्लाह लिई बहुवाको

कार्यसम्पादन नियम कानूनको परिधिमा रही भएगरेको छ। जुनसुकै राष्ट्रसेवकको नियम कानूनद्वारा हक सुनिश्चित गरिएको हुन्छ बढुवा सरुवा पदोन्नति आदि राष्ट्रसेवक कर्मचारिको सुनिश्चितताको हकमाथि अन्य कसैको कारण द्वारा अवरोध हुदैन र त्यसको जवाफदेही पनि रहदैन। राष्ट्रसेवक सरुवा भएको कार्यालयमा जानका लागि रमाना नदिइएकोले उक्त जिल्लामा बढुवा सम्बन्धी उम्मेदवार हुन नपाउने र कार्यरत रहेको कार्यालयबाट सरुवा भएकोले पनि बढुवा सम्बन्धी कार्यमा उम्मेदवार हुन नपाउने हो भने संवैधानिक मौलिक हकबाट समेत बञ्चित रहने भएबाट पूर्व नै त्यस सम्बन्धी बढुवा समितिले निराकरण गरी बढुवा भएगरेको छ र तत्पश्चात पनि विपक्षीले चित्त नबुझी पुनरावेदन गरी पुनरावेदन गर्ने निकायद्वारा फैसला भइसकेको विद्यमान अवस्थामा रिट प्रभावकारी हुन सक्दैन। खारेज भागी छ। रिट खारेज होस् भन्ने समेत व्यहोराको माधव प्रसाद जोशीको यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।

६. विपक्षीले सम्मानित अदालतमा दर्ता गराएको सम्बत २०६८।०६९ सालको रिट नं.५५८।०६९-WO-९४१ को रिट निवेदनमा समेत प्रत्यर्थी मध्येको बढुवा समितिको मिति २०६९।८।२६ को निर्णय तथा सो निर्णय उपर पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरका निमित्त रजिष्टरले पुनरावेदन सुनी गरेको मिति २०६९।११।१५ को निर्णय बदर गर्न माग गरेको तथा हाल प्रस्तुत रिट निवेदनमा पनि सोही व्यहोरा उल्लेख गरेको हुँदा प्राड न्यायको सिद्धान्त अनुसार पनि प्रस्तुत रिट निवेदनको औचित्य नै नभएकोले रिट निवेदन खारेज भागी छ। खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको नापी विभागको तर्फबाट यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।
७. बढुवा सिफारिस गरिएका माधव प्रसाद जोशीले जुनियर नापी तालिम लिएको र सो तालिम सेवासँग सम्बन्धित तालिम रहे भएको। सेवासँग सम्बन्धित जुनसुकै तालिम पनि ५ हप्ता भन्दा बढीको तालिम वाफत प्रचलित कानून बमोजिम अंक दिन मिल्ने नै देखिँदा तत्सम्बन्धमा निवेदकको जिकिर न्यायसँगत देखिदैन। त्यस्तै सरुवा पदस्थापना भई अर्को बढुवा समितिको क्षेत्राधिकार भित्रको उम्मेदवारले कञ्चनपुर जिल्लाको क्षेत्राधिकार भित्र दरखास्त गर्न पाउने होइन भन्ने जिकिर तर्फ हेर्दा श्री लोक सेवा आयोग बढुवा उजुरी तथा विभागीय सजाय परामर्श शाखाको च.नं. १४९ मिति २०६९।८।१ को राय सम्बन्धी पत्रमा “ बहाली मिति भन्नले सरुवाको हकमा रमाना मितिलाई जनाउने” भन्ने लेखी आएको संलग्न फाईलबाटै देखिन्छ। बढुवा सिफारिस भएका श्री माधव प्रसाद जोशी सरुवासम्म भई रमाना नै नलिएको अवस्थामा बढुवा प्रतिशत निर्धारण भै सकेको र निजामती सेवा ऐन,

२०४९ को दफा १२ मा पदाधिकार कायम रहने अवस्था सम्बन्धमा स्पष्ट उल्लेख भैरहेको र त्यस पदमा कामकाज गरिरहदासम्म पदाधिकार कायम रहने भन्ने उल्लेख भएको र जुनसुकै अवस्थामा पनि निजले रमाना नलिएको अवस्था भएको हुँदा सोही कार्यालय (नापी कार्यालय कञ्चनपुर) मा नै निजको पदाधिकार कायम रहने स्पष्ट कानूनी व्यवस्था भएबाट क्षेत्राधिकार भन्दा बाहिरको व्यक्तिको दरखास्त भन्न न्याय संगत नभएकोले बहुवा समितिको सचिवालय श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय कञ्चनपुरले मिति २०६९।८।२६ मा नापी कार्यालय कञ्चनपुरमा रिक्त रहेको सर्भेक्षक पद १ (एक) मा सबैभन्दा बढी ९८।३८ अंक प्राप्त गर्ने श्री माधव प्रसाद जोशीलाई बहुवा सिफारिस गर्ने गरेको निर्णय मुनासिब तथा न्यायसंगत नै देखिँदा उजुरकर्ता भुवन दत्त जोशीको जिकिर पुग्न नसक्ने गरी मिति २०६९।११।१५ गते निर्णय भएकोले मैले गरेको उक्त निर्णयबाट निज विपक्षीलाई कुनै मार्का परेको अवस्था नभएकोले विपक्षीले सम्मानित अदालतमा दायर गरेको रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरका समेत तर्फबाट यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।

८. म मिति २०६९।०६।१८ देखि २०७०।०१।०९ सम्म जिल्ला प्रशासन कार्यालय कञ्चनपुरको प्र.जि.अ. पदमा कार्यरत रहेको। सोही अवधिको मिति २०६९।०८।२६ गते प्रकृयागत बहुवा समितिको बैठकबाट नियमानुसार योग्यताक्रम अनुसार बढी अंक प्राप्त गर्ने सम्भाव्य उमेदवार कर्मचारिको बहुवा गरिएको, विपक्षीले लिएको जिकिरका सम्बन्धमा व्यापक छलफलमा राखी सम्मानित लोक सेवा आयोगबाट परामर्ससमेत लिई बहुवा सिफारिस गरेको हुँदा रिट निवेदक अमिन भुवन दत्त जोशीलाई असर पर्ने गरी निर्णय नगरेको हुँदा मलाई समेत विपक्षी बनाई दिएको रिट निवेदन स्तवः खारेज हुने सम्मानित अदालत सादर अनुरोध गर्दछु भन्ने समेत व्यहोराको बहुवा समितिका अध्यक्ष हाल प्रहरी किताबखानाका महानिर्देशक रुद्र प्रसाद पौडेलको यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।

९. विपक्षी निवेदक उपर व्यक्तिगत रिस द्वेष नभएको र निजले अनावश्यक दुःख दिने नियतले प्रस्तुत निवेदन दिएको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी नापी कार्यालय कञ्चनपुरको लिखित जवाफ।

१०. नियमानुसार आजको दैनिक पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री जगतप्रकाश जोशी र श्री कृष्ण दत्त जोशीले विपक्षीहरूबाट निवेदक समेत उम्मेदवार भएको सर्भेक्षक पदमा बहुवाका लागि गरेका निर्णय समेतका कारवाही बदर समेत गरी पाउन यस

अदालतमा दिएको ०६९-WO-०९४१ को उत्प्रेषणको रिट निवेदन पछि विपक्षीहरूबाट भएका काम कारवाही कानून विपरितका छन् भनी तथा विपक्षीका तर्फबाट उपस्थित विद्वान उप न्यायाधिवक्ता श्री चन्द्रकान्त खनालले निवेदकको कुन कानूनी अधिकार हनन भयो सो खुलाउन सकेको देखिदैन। कार्यरत कर्मचारीलाई कार्यरत रहेको क्षेत्रमा बढुवाको लागि उम्मेदवार हुन पाउदैन भन्न मिल्दैन। रिट निवेदन मनोगत हुँदा खारेज गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।

११. अब प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकको निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने हो होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो।
१२. निर्णयतर्फ विचार गर्दा लोक सेवा आयोग, सुदुर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय निर्देशनालय डोटीबाट मिति २०६८।११।२८ मा प्रतिशत निर्धारण भई, नापी कार्यालय कञ्चनपुरमा रिक्त रहेको नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा, सर्वे समुह राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, सर्वेक्षक पद १(एक) कार्यक्षमता मुल्याङ्कन प्रकृयाबाट पदपुर्ति गर्न भनी बढुवा समितिको सचिवालय कञ्चनपुरबाट मिति २०६८।१२।२५ गते ३० दिने सूचना प्रकाशित भएको र म निवेदक पनि सो पदको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार भएकोले सूचनामा तोकिएको म्याद ३० दिन भित्र बढुवा सम्बन्धी सम्पूर्ण फायल पेश गरेको थिएँ। विपक्षी अमिन माधव प्रसाद जोशीलाई बढुवा सिफारिश गरी, म निवेदकलाई बढुवा हुनबाट बञ्चित निर्णय गरेको र सो उपर श्री पुनरावेदन अदालत महेन्द्रनगरका रजिष्ट्रार ज्यू समक्ष उजुरी दिएकोमा त्यहाँबाट समेत बढुवा समितिले गरेको निर्णयलाई नै मुनासिव ठहर्‍याई निर्णय भएको अवस्था हुँदा सर्वोच्च अदालतमा रिट नं. २०६९-WO-०९४१ मार्फत प्रवेश गरी मुद्दा बिचाराधिन रहेको अवस्था छ। सो पश्चात विपक्षी जिल्ला प्रशासन कार्यालयले मिति २०६९।११।२० मा च.नं. २१७३ बाट नापी कार्यालय कञ्चनपुरलाई प्रेषित पत्र, नापी कार्यालय कञ्चनपुरले नापी कार्यालय बैतडीलाई लेखेको च.नं. २९३८ को पत्र, ऐ. मितिमा नापी कार्यालय कञ्चनपुरलाई लेखेको पत्र तथा मिति २०६९।११।५१ मा नापी कार्यालय कञ्चनपुरले विपक्षी माधव प्रसाद जोशीलाई बढुवा नियुक्ती तथा पदस्थापना गरेको च.नं. २९५७ को पत्र उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी म निवेदकलाई बढुवा नियुक्ती दिन परमादेश जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन दावी लिएको देखियो। यी निवेदकले विपक्षीहरू उपर बढुवा समितिको मिति २०६९।८।२६ को निर्णय तथा सो उपर पुनरावेदन अदालतका रजिष्ट्रारले गरेको निर्णय समेत उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी पाउँ भनी दिएको ०६९-WO-०९४१ को रिट निवेदनमा आज यसै इजलासले रिट निवेदन खारेज गर्ने गरी अन्तिम आदेश भएको हुँदा ती निर्णय बमोजिम भएका निवेदनले

दावी लिएको विपक्षी माधवराज जोशीको बढुवा नियुक्ती लगाएतका काम कारबाही गैर कानूनी रूपमा भएको नदेखिँदा सोही निवेदनमा उल्लेखित आधार समेतबाट प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। प्रस्तुत निवेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाईदिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत: टेकनाथ गौतम

कम्प्युटर अपरेटर: देवीमाया खतिवडा(देबिना)

इति संवत् २०७४ साल माघ महिना ९ गते रोज ३ शुभम् ----- ।